

ДЕРЖАВНА РЕГУЛЯТОРНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

вул. Арсенальна, 9/11 м. Київ 01011

тел. (044) 254-56-73, факс 254-43-93
e-mail: inform@dkrp.gov.ua

Від _____ № _____

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

Про розгляд проекту регуляторного акта

Державною регуляторною службою України здійснено розгляд проекту розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Методики розрахунку загальної вартості кредиту для споживача, реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит» (далі – проект розпорядження) на його відповідність вимогам Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», а також документи, що додаються до проекту розпорядження, надіслані листами Нацкомфінпослуг від 03.05.2017 № 3334/12-5.

Як зазначається із доданих документів до проекту розпорядження, метою розробки проекту акта є встановлення єдиної для всіх фінансових установ методики, що забезпечить розрахунок та надання споживачу повної та достовірної інформації про загальну вартість кредиту, а також забезпечить належне конкурентне середовище на ринку кредитування.

Для досягнення вказаної цілі розробник проекту розпорядження пропонує затвердити Методику розрахунку загальної вартості кредиту для споживача, реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит (далі – проект Методики).

Однак, за результатом розгляду Службою встановлено, що проект регуляторного акта потребує доопрацювання з урахуванням наступного.

Наданий розробником аналіз регуляторного впливу до проекту розпорядження не відповідає вимогам Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2004 № 308 «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1151, (далі – Методика).

Державна регуляторна служба України

ВИХ №3253/0/20-17 від 16.05 2017

Так, у розділі I «Визначення проблеми» АРВ згідно з вимогами Методики розробник повинен чітко визначити проблему, яку пропонується розв'язати шляхом державного регулювання, зокрема:

- визначити причини її виникнення;
- оцінити важливість зазначеної проблеми, зокрема навести дані у цифровому чи кількісному вимірі, що доводять факт існування проблеми і характеризують її масштаб;
- визначити основні групи, на які вона справляє вплив;
- обґрунтувати, чому проблема не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів та діючих регуляторних актів.

Однак, всупереч встановленим вимогам, наданий на розгляд до проекту розпорядження АРВ складений формально, внаслідок чого відсутня можливість у повному обсязі провести відповідний аналіз зазначених норм та надати об'єктивну оцінку впливу редакції проекту розпорядження на регуляторне середовище у разі його подальшого запровадження.

Зазначене не відповідає вимогам статті 4 Закону, зокрема, принципу доцільності – оскільки розробником не доведена наявність проблеми, що потребує державного втручання, та не обґрунтована необхідність державного регулювання господарських відносин з метою її вирішення.

У розділі III «Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей» розробник повинен визначити всі можливі альтернативні способи вирішення існуючої проблеми, з яких обрати не менше двох альтернатив, стисло описати їх та оцінити вигоди і витрати держави, населення та суб'єктів господарювання від застосування кожній з них.

Однак, розробник при визначенні альтернативних способів досягнення цілей обмежився лише текстовим описом вигод і витрат держави, громадян та суб'єктів господарювання від застосування кожного з них.

При цьому, у даному розділі розробником не розписано, які витрати можуть виникати у держави, споживачів фінансових послуг, суб'єктів господарювання, їх наслідки та шляхи вирішення; які витрати у часовому та грошовому еквіваленті будуть нести сторони.

Зазначене не дозволить в подальшому об'єктивно оцінити, наскільки обраний розробником спосіб державного втручання відповідає проблемі, що потребує врегулювання, та наскільки його застосування буде ефективним для її вирішення.

У зв'язку з неналежним опрацюванням попередніх розділів АРВ, у розділі IV «Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей» розробником не доведено вибір оптимального альтернативного способу з урахуванням системи бальної оцінки ступеня досягнення визначених цілей, не проаналізовано причини відмови від застосування того чи іншого способу та аргументи на користь обраного, що є порушенням принципу ефективності – забезпечення досягнення внаслідок дії регуляторного акта максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів.

Розділ VIII АРВ «Визначення показників результативності дії регуляторного акта» розробником не наведено додаткових показників, які безпосередньо характеризують результативність регуляторного акта. Зазначене є порушенням вимог Методики, яка передбачає, що слід визначити не менше ніж три кількісних показники, які безпосередньо характеризують результативність дії регуляторного акта та які підлягають контролю (відстеження результативності). Відповідно до вимог Методики ці показники повинні бути не описовими, а кількісними та вимірювальними.

Також, прийняття проекту розпорядження здійснюється не у відповідності з визначеним статтею 4 Законом про регуляторну політику принципом прозорості та врахування громадської думки.

Вказаний принцип, зокрема, передбачає відкритість для фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань дій регуляторних органів на всіх етапах їх регуляторної діяльності, обов'язковий розгляд регуляторними органами ініціатив, зауважень та пропозицій, наданих у встановленому Законом порядку фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями, обов'язковість і своєчасність доведення прийнятих регуляторних актів до відома фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, інформування громадськості про здійснення регуляторної діяльності.

На адресу ДРС листом Національної асоціації кредитних спілок України від 04.05.2017 № 113/17 надійшли зауваження до проекту розпорядження (копії додаються).

Акцентуємо увагу розробника, що відповідно до частини сьомої статті 9 Закону про регуляторну політику усі зауваження і пропозиції щодо проекту регуляторного акта та відповідного аналізу регуляторного впливу підлягають обов'язковому розгляду розробником цього проекту. За результатами цього розгляду розробник проекту регуляторного акта повністю чи частково враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє.

Ураховуючи викладене, за результатами проведеної експертизи відповідно до статті 30 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» Державна регуляторна служба України повідомляє про невідповідність проекту розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Про затвердження Методики розрахунку загальної вартості кредиту для споживача, реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит» принципам державної регуляторної політики.

Додаток: 7 арк.

**Голова Державної
регуляторної служби України**

К.М. Ляпіна

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

вул. Чорновола, В'ячеслава, 25, оф. 49, м. Київ, 01135
факс/тел.: (044) 501-1875, 501-1578

р/р 26000300134527 в ТББВ № 10026/0168
філії ГУ АТ «Ощадбанк», м.Київ, МФО
322669, ін.код ЄДРПОУ 200664083

№ 113/17

04 травня 2017 року

Державна регуляторна служба України
01011, вулиця Арсенальна, 9-11, Київ

*Зауваження та пропозиції щодо Розпорядження
Національної комісії, що здійснює державне
регулювання в сфері ринків фінансових послуг
№ 1334 від 27 квітня 2017 року, „Про затвердження
Методики розрахунку загальної вартості кредиту
для споживача, реальної річної процентної ставки
за договором про споживчий кредит”*

Національна асоціація кредитних спілок України (далі – НАКСУ) за результатами ознайомлення з проектом Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання в сфері ринків фінансових послуг „Про затвердження Методики розрахунку загальної вартості кредиту для споживача, реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит” (далі – Проект Методики), першу редакцію якого було оприлюднено 22 березня 2017 року, керуючись Законом України „Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” та Статтею 254 Цивільного кодексу України, 24.04.2017 року надала до Нацкомфінпослуг свої пропозиції та зауваження до зазначеного Проекту Методики (додаються).

03 травня 2017 року на сайті Нацкомфінпослуг було оприлюднено Розпорядження № 1334 від 27 квітня 2017 року „Про схвалення доопрацьованого проекту розпорядження Нацкомфінпослуг «Про затвердження Методики розрахунку загальної вартості кредиту для споживача, реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит»” (далі – Проект Методики згідно Розпорядження № 1334) .

Зважаючи на те, що пропозиції та зауваження НАКСУ до Проекту Методики не були взяті до уваги, НАКСУ вважає за необхідне звернутись до Державної регуляторної служби України із наступними зауваженнями та пропозиціями до Проекту Методики згідно Розпорядження № 1334:

1. Беручи до уваги, що згідно частини 1 Статті 11 Закону України „Про споживче кредитування”:

„Після укладення договору про споживчий кредит кредитодавець на вимогу споживача, але не частіше одного разу на місяць, у порядку та на умовах, передбачених договором про споживчий кредит, безоплатно повідомляє йому інформацію про поточний розмір його заборгованості, розмір суми кредиту, повернутої кредитодавцю, надає випуску з рахунку/рахунків (за їх наявності) щодо погашення заборгованості, зокрема інформацію про платежі за цим договором, які сплачені, які належить сплатити, дати

сплати або періоди у часі та умови сплати таких сум (за можливості зазначення таких умов у виписці), а також іншу інформацію, надання якої передбачено цим Законом, іншими актами законодавства, а також договором про споживчий кредит комісії віднесено до обов'язкових платежів за додаткові та супутні послуги кредитодавця та кредитного посередника (за наявності),

абзац сьомий п. 2.2. щодо включення до загальних витрат за споживчим кредитом платежів „за видачу один раз на місяць виписок або довідок про стан заборгованості за кредитом/здійсненні платежі за кредитом” виключити.

При цьому, НАКСУ звертає увагу на те, що в Проекті Методики згідно Розпорядження № 1334 двічі вказано п. 2.2., другий з яких повною мірою повторює зміст першого, що вимагає виключення першого з пунктів за номером 2.2.

2. Беручи до уваги, що редакція п. 2.4. Проекту Методики згідно Розпорядження № 1334, містить вимоги, які:

- не передбачені Законом України „Про споживче кредитування”,

- є запозиченими з Постанови Правління Національного банку України № 168 від 10.05.2007 року „Про затвердження Правил надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту”, яку було затверджено відповідно до редакції статті 11 Закону України "Про захист прав споживачів", що втрачає чинність у зв'язку з набуттям 10.06.2017 року чинності Закону України „Про споживче кредитування”, яким затверджено статтю 11 Закону України "Про захист прав споживачів" у редакції – „1. Цей Закон застосовується до відносин споживчого кредитування у частині, що не суперечить Закону України "Про споживче кредитування”,

- є оціночними і такими, що містять термінологію не визначену законодавством, зокрема, щодо заборони встановлення платежів „на користь кредитодавця за дії, які кредитодавець здійснює на власну користь (ведення справи, облік кредитних договорів або заборгованості споживача тощо) або за дії, які споживач здійснює на користь кредитодавця (прийняття платежу від споживача)”

п. 2.4. викласти в редакції:

„2.4. Кредитодавцю забороняється встановлювати споживачу плату за розгляд запиту (заяви) про укладення договору про споживчий кредит та/або будь-яку плату, пов'язану з достроковим поверненням споживчого кредиту.”

3. Беручи до уваги, що в результаті застосування для одного того самого кредиту:

- формули, наведеної у п. 3.4 Проекту Методики згідно Розпорядження № 1334,

- функції ВСД (IRR) та функції ЧИСТВИДОХ (XIRR) програмного комплексу Microsoft Excel, зазначених у п. 3.5. Проекту Методики згідно Розпорядження № 1334,

було отримано три різних значення реальної річної процентної ставки (розрахунки для спрощеного прикладу містяться у складі засвідченої НАКСУ копії листа до Нацкомфінпослуг від 21.04.2017 року за № 110/17, який додається), що унеможливило встановлення вказаними математичними методами істинного значення реальної річної процентної ставки та вводитиме споживача в оману,

п. 3.4 викласти у наступній редакції:

3.4. Реальна річна процентна ставка розраховується окремо для кожного з років користування кредитом за наступною формулою:

$$PPt = \left(\frac{3Bt}{Kt} \right) / T * 365 * 100\%,$$

де

PPt – реальна річна процентна ставка за договором для кожного з років користування кредитом;

ZVt – загальні витрати за споживчим кредитом, визначені згідно розділу II цієї Методики, протягом кожного з років користування кредитом;

T – строк користування фінансовим кредитом в календарних днях протягом кожного з років користування кредитом;

Kt – загальний розмір кредиту, що є сумою коштів, які надані та/або можуть бути надані споживачу за договором (основний борг за кредитом на початок кожного з років користування кредитом.)»

4. Беручи до уваги аргументи, наведені у п. 3 цього листа, п. 3.5. Проекту Методики згідно Розпорядження № 1334 виключити.

5. НАКСУ звертає увагу на те, що в Проекті Методики згідно Розпорядження № 1334 виключений п. 3.4. попередньої редакції Проекту Методики, яку було оприлюднено 22 березня 2017 року, що призвело до суттєвих змін у змісті Проекту Методики згідно Розпорядження № 1334 і матиме наслідком застосування до короткострокових споживчих кредитів теорії теперішньої вартості, на якій базується формула наведена у п. 3.4. Проекту Методики згідно Розпорядження № 1334, що вводитиме споживача в оману. Зважаючи на це та керуючись роз'ясненням Державної регуляторної служби України від 13.03.2013 „Щодо оприлюднення проектів регуляторних актів”, Проект Методики згідно Розпорядження № 1334, як регуляторний акт, який під час реалізації процедур погодження зазнав змін, які мають регуляторний характер, потребує повторної реалізації обов'язкових процедур, у тому числі оприлюднення, визначених Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

6. Національна асоціація кредитних спілок України просить Державну регуляторну службу України відмовити в погодженні Проекту Методики згідно Розпорядження № 1334 з метою його доопрацювання.

Додатки:

1. Засвідчена НАКСУ копія листа до Нацкомфінпослуг від 21.04.2017 року за № 110/17.

З повагою,

Президент НАКСУ

П. М. Козинець

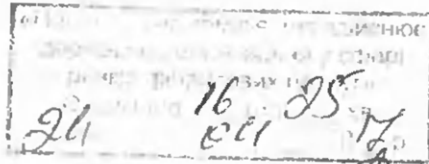
НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

вул. Чорновола, В'ячеслава, 25, оф. 49, м. Київ, 01135
факс/тел.: (044) 501-1875, 501-1578

р/р 26000300134527 в ТБЕВ № 10026/0168
філії ГУ АТ «Ощадбанк», м.Київ, МФО
322669, ін.код ЄДРПОУ 200664083

№ 110/17

21 квітня 2017 року

Національна комісія, що здійснює
державне регулювання в сфері
ринків фінансових послуг
01001, м. Київ, вул. Б. Грінченка, 3

Зауваження та пропозиції щодо проекту Розпорядження

Національна асоціація кредитних спілок України (далі – НАКСУ) за результатами ознайомлення з проектом Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання в сфері ринків фінансових послуг „Про затвердження Методики розрахунку загальної вартості кредиту для споживача, реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит” (далі – Проект Методики), керуючись Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та Статтею 254 Цивільного кодексу України, надає до Проекту Методики наступні зауваження та пропозиції:

1. Беручи до уваги, що згідно п. 4) частини 1 Статті 1 Закону України „Про споживче кредитування” комісії віднесено до обов'язкових платежів за додаткові та супутні послуги кредитодавця та кредитного посередника (за наявності), абзац третій та четвертий п. 2.2. викласти в редакції:

„комісії кредитодавця;
комісії та інші платежі за послуги кредитного посередника, що підлягають сплаті споживачем (за наявності);”.

2. Беручи до уваги, що:

- законодавство України не містить визначення терміну „юридичне оформлення”,
- в останньому абзаці пункту 2.2 Проекту Методики до складу загальних витрат за споживчим кредитом включено платежі за інші додаткові та супутні послуги кредитодавця, окрім зазначених у абзацах 3, 5, 6 та 7, абзац 8 пункту 2.2. Проекту Методики виключити.

3. Беручи до уваги, що:

- включення частини платежу, яка відповідає розміру винагороди кредитодавцю (комісії) за посередництво щодо надання третьою особою додаткових та супутніх послуг пов'язаних з договором, до складу загальних витрат за споживчим кредитом не передбачено Законом України „Про споживче кредитування”,

- зазначена у пункті Розділу II. Проекту Методики винагорода не є комісією чи іншими обов'язковими платежами за додаткові та супутні послуги кредитодавця та кредитного посередника (за наявності), пункт 2.4. Розділу II. Проекту Методики виключити.

4. Беручи до уваги отримання трьох різних значень реальної річної процентної ставки, розрахованої за формулою, наведеною у п. 3.5, за допомогою програмного комплексу Microsoft Excel із застосуванням функції ВСД (IRR) та із застосування функції ЧИСТВНДОХ (XIRR) наведених у п. 3.6. для того самого спрощеного прикладу (розрахунки додаються), що унеможливило встановлення вказаними математичними методами істинного значення реальної річної процентної ставки та вводитиме споживача в оману, п. 3.5 викласти у наступній редакції:

3.5. Якщо період повернення кредиту за договором становить понад 365 календарних днів, реальна річна процентна ставка розраховується окремо для кожного з років користування кредитом за наступною формулою:

$$PPt = \left(\frac{3Bt}{Kt} \right) / T * 365 * 100\%,$$

де

PPt – реальна річна процентна ставка за договором для кожного з років користування кредитом;

$3Bt$ – загальні витрати за споживчим кредитом, визначені згідно розділу II цієї Методики, протягом кожного з років користування кредитом;

T – строк користування фінансовим кредитом в календарних днях протягом кожного з років користування кредитом;

Kt – загальний розмір кредиту, що є сумою коштів, які надані та/або можуть бути надані споживачу за договором (основний борг за кредитом на початок кожного з років користування кредитом.)»

5. Беручи до уваги аргументи, наведені у п. 4 цього листа, п. 3.6. Проекту Методики виключити.

6. Національна асоціація кредитних спілок України просить Національну комісію, що здійснює державне регулювання в сфері ринків фінансових послуг врахувати наведені вище зауваження та пропозиції до проекту Розпорядження Нацкомфінпослуг “Про затвердження Методики розрахунку загальної вартості кредиту для споживача, реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит ” та висловлює готовність взяти участь у доопрацюванні зазначеного документу.

Додаток: Спрощений приклад розрахунку реальної річної процентної ставки за допомогою формули, наведеною у п. 3.5 Проекту Методики, із застосуванням функції ВСД (IRR) та із застосування функції ЧИСТВНДОХ (XIRR) на двох аркушах.

З повагою,

Віце-президент НАКСУ

Спрощений приклад розрахунку реальної річної процентної ставки за допомогою формули, наведеної у п. 3.5 Проекту Методики, із застосуванням функції ВСД (IRR) та із застосування функції ЧИСТВНДОХ (XIRR)

Припустимо, що кредит надається в сумі 4 000,00 гривень під процентну ставку 40% річних на 1,5 роки (540 днів) та повертається на наведених нижче умовах, які разом із подальшими розрахунками зведено у наступну таблицю:

Дата операції	Кількість днів користування кредитом	Повернення частин кредиту наростаючим підсумком	Сплата нарахованих процентів	Вартість додаткових та супутніх послуг	Загальні витрати за кредитом	Залишок основної суми кредиту	% ставка за період
01.01.2016						4 000,00	
27.09.2016	270	1 000,00	1 200,00	100	1 300,00	3 000,00	43,33%
24.06.2017	270	3 000,00	900,00	100	1 000,00	0,00	44,44%
Всього	540	4 000,00	2 100,00	200,00	2 300,00		

При цьому, для спрощення розрахунків застосовується банківський рік у 360 днів, а розрахунок процентної ставки за період здійснюється за формулою наведеною у п. 3.4 для кожного з періодів.

Відповідно до редакції п. 3.6 Проекту Методики у разі застосування функції ВСД (IRR) та ЧИСТВНДОХ (XIRR) за допомогою програмного комплексу Microsoft Excel було отримано наступні результати:

значення реальної річної процентної ставки за допомогою функції ВСД (IRR) склало **32,80%**, значення реальної річної процентної ставки за допомогою функції ЧИСТВНДОХ (XIRR) склало **46,74%**.

В той же час умови наведеного прикладу дозволяють розрахувати реальну річну процентну ставку із застосуванням формули наведеної у п. 3.5 Проекту Методики, а саме:

$$4000 = \frac{1000 + 1300}{(100\% + PP)^{\frac{270}{360}}} + \frac{3000 + 1000}{(100\% + PP)^{\frac{540}{360}}}$$

В результаті спрощення вказаного рівняння шляхом заміни $\frac{1}{(100\% + PP)^{\frac{3}{4}}} = \frac{1}{y}$ можна

отримати квадратне рівняння з подальшим визначенням його дискримінанту та коренів у наступний спосіб:

$$4000 = \frac{2300}{y} + \frac{4000}{y^2} = \frac{2300 * y^2 + 4000 * y}{y^3}$$

У подальшому $2300 * y^2 + 4000 * y - 4000 * y^3 = 0$ і рівняння набуває вигляду

$40 * y^2 - 23 * y - 40 = 0$, який дозволяє розрахувати значення його коренів, а саме:

$$y_{1,2} = \frac{23 \pm \sqrt{23^2 + 4 * 40 * 40}}{80} = 1,328 \text{ або } -0,753.$$

Зважаючи на неможливість існування у даному випадку від'ємного результату отримуємо значення PP , яке дорівнює **45,97%**.

Таким чином, у різний спосіб для одного прикладу отримано три різні значення реальної річної процентної ставки. При цьому, треба зважати, що отримання реальної процентної ставки методами вказаними у п. 3.5 та 3.6 Проекту Методики не є прозорим та зрозумілим для споживача і не може бути легко перевірено з його боку. Адже застосування формули, наведеної у п. 3.5. може бути самостійно перевірено фактично лише в окремому випадку, коли досягається спрощення ряду до виду квадратного рівняння.

Також заслуговує на вивчення питання щодо доцільності застосування теорій теперішньої/майбутньої вартостей, на яких базується формула наведена у п. 3.5. Проекту Методики. для визначення реальної річної процентної ставки при споживчому кредитуванні в Україні.

Зазначені теорії ґрунтуються на проведенні розрахунків із застосуванням складного відсотка доходності. Проте аналіз строків та умов споживчого кредитування в Україні не підтверджує встановлення складних відсотків щодо розрахунку процентів за користування кредитами. Застосування ж дисконтування майбутніх платежів за формулою наведеною в п. 3.5 Проекту Методики призводитиме до відмінностей в отриманих розрахунках по відношенню до розрахунків проведених згідно договірних умов, що може сприйматися споживачем як спроба кредитора ввести його в оману.